מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להבין את עקרונות היסוד של הדמוקרטיה ואת ערך הקול השווה
- להבחין בין שלטון הרוב לבין שמירה על זכויות המיעוט וחופש הביטוי
- לפתח חשיבה ביקורתית וכלים לזיהוי מידע כוזב
- לתרגל כתיבת טיעון, ויכוח מכבד והשתתפות בתהליך בחירות

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – הבנה והיכרות עם המושגים

1. א – עם ושלטון
2. ג – אתונה
3. ב – נשים, עבדים וזרים
4. ב – לכל אזרח ואזרחית קול שווה
5. ב – במאה העשרים

חלק ב' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – עקרונות הבחירות

1 – ב (כל מי שהגיע לגיל ההצבעה רשאי להשתתף)
2 – ג (לקול של כל אחד ואחת אותו משקל)
3 – ה (איש אינו יודע במי בחרנו)
4 – א (מתקיימות שוב ושוב אחת לכמה שנים)
5 – ד (בהדרגה קיבלו זכות הצבעה גם מי שהודרו בעבר)

חלק ג' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – חשיבה ויישום

1. יש לציין שבעבר קבוצות רבות הודרו מההצבעה, ושהדמוקרטיה נעשית הוגנת יותר כשכל אזרח ואזרחית שותפים להחלטות.
2. חשאיות מאפשרת להצביע בלי פחד או לחץ מהסביבה; בלעדיה אנשים עלולים לפחד להביע את דעתם האמיתית.
3. יש להסביר שההחלטה מתקבלת מצירוף של קולות בודדים, וכל קול הוא חלק מהתוצאה הסופית.
4. דומה: הצבעה והחלטה לפי רוב. שונה: היום כל אזרח בגיל מתאים רשאי להצביע, ולא רק קבוצה מצומצמת כמו באתונה.

חלק ד' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – הבנת הטקסט

1. ג – 600 שקלים
2. ג – 18
3. ב – אלכסיס דה טוקוויל

חלק ה' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – הבנה נוספת

1. לא נכון – הרוב (18 תלמידים) החליט לקנות ציוד למסיבה, והמיעוט (12) רצה לתרום לעמותה
2. נכון – זהו אחד העקרונות המרכזיים שמוזכרים בטקסט לגבי שלטון הרוב

חלק ו' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – השלמת מושגים והתאמה

1. רוב
2. הביע

חלק ז' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – התאמת מושגים

1 – ב (ההחלטה שקיבלה את מרב הקולות היא שמתקבלת)
2 – ד (מצב שבו הרוב פוגע במי שחושב, נראה או חי אחרת)
3 – א (הזכות להביע דעה גם כשאינה מקובלת על הרוב)
4 – ג (איסור להסית לאלימות או להשפיל אדם)

חלק ח' – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – הבנת הטקסט

1. לא נכון – התברר שהכול היה בדיה, לא תגלית אמיתית
2. נכון – כך מצוין בטקסט
3. לא נכון – היום די בלחיצה אחת כדי שהידיעה תגיע לאלפי אנשים בתוך דקות
4. נכון – כך מוסבר בטקסט לגבי זיהוי מידע כוזב

חלק ט' – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – שלושת הצעדים ושיח מכבד

- 1 – ה (שמים לב לרגש ולא ממהרים לשתף)
- 2 – ד (בוחנים מקור, תאריך ומקורות נוספים)
- 3 – ב (רק אז קובעים אם לשתף את המידע)
- 4 – א (מתמודדים עם הטיעון ולא עם האדם)
- 5 – ג (בוחרים צריכים מידע מהימן כדי להחליט נכון)

חלק י' – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – יישום והבעה

- 1. רעיון
- 2. נצח

חלק י"א – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – מבנה הטיעון והדיבייט

- 1. א – הטענה שלי
- 2. ב – 4
- 3. א – כל צד שואל שאלה אחת את הצד השני
- 4. ב – יש הטוענים ש
- 5. א – 30 שניות לכל צד לחזק את העמדה

חלק י"ב – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – בנק מילות הטיעון

- 1. טוענים
- 2. מזו
- 3. זאת
- 4. שני

חלק י"ג – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – כותבים ומתווכחים

- 1. משפט ברור המביע עמדה אחת, למשל: לדעתי לא כל החלטה צריכה הצבעה, כי יש החלטות דחופות
- 2. טענה נגדית סבירה (למשל: לרוב יש יותר ניסיון) והפרכה המתייחסת אליה בכבוד
- 3. מראה שהקשבנו, מונע אי הבנות, והופך את הוויכוח למכבד ומדויק יותר
- 4. פסקה הכוללת טענה, שני נימוקים עם דוגמאות, טענה נגדית, הפרכה וסיכום

חלק י"ד – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – הכרת השלבים ותפקידי המועצה

- 1. ג – שישה
- 2. ב – אחראי/ת חברה ואווירה
- 3. ג – ועדת הבחירות
- 4. ב – מעדכן/ת את הכיתה בהחלטות המועצה

חלק ט"ו – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – מהתפקידים לתהליך

- 1. לא נכון – ההצבעה חשאית, כדי שאפשר להצביע בלי לחץ ובלי פחד
- 2. לא נכון – ועדת הבחירות מורכבת מתלמידים שאינם מועמדים, כדי לשמור על הגינות
- 3. נכון – כך שומרים על שקיפות ואמינות הספירה

חלק ט"ז – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – בונים ומתכננים

- 1. שלושה
- 2. דקה

חלק י"ז – חזרה מסכמת – שאלות מסכמות על כל היחידה

- 1. א – שלטון העם
- 2. ב – להחליט גם כשיש דעות שונות
- 3. ב – שיש זכויות שהרוב אינו רשאי לקחת מהמיעוט
- 4. ב – לעצור, לבדוק, להחליט
- 5. א – בשיח מכבד מתווכחים עם הרעיון ולא עם האדם
- 6. ג – טענה נגדית
- 7. ב – ועדת בחירות של תלמידים שאינם מועמדים

חלק י"ח – חזרה מסכמת – כתיבה ושאלות פתוחות

- 1. חופש הביטוי מאפשר להביע דעה גם כשאינה מוצאת חן בעיני הרוב, אך אסור לפגוע בכבוד אדם, להשמיץ בשקר או להסית לאלימות. דוגמה: אסור לפרסם שקר פוגעני על מישהו בשם חופש הביטוי.
- 2. תשובה חופשית – נבדוק שיש טענה ברורה, לפחות נימוק אחד עם דוגמה, ניסוח טענה נגדית ('יש הטוענים ש...') והפרכה הגיונית.
- 3. תשובה חופשית – התלמיד יסביר קשר בין השלב (למשל הצבעה חשאית או ספירה שקופה) לבין עקרון דמוקרטי כמו הגינות, שוויון או אמון בתהליך.

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התשובה צריכה להזכיר שעריצות הרוב פוגעת בזכויות המיעוט שלא ניתן לקחת גם בהצבעה
- תשובה טובה תכלול עצירה ובדיקת מקור/תאריך/מקורות נוספים לפני שיתוף
- יש לציין לפחות שניים מתוך: כלליות, שוות, חשאיות, מתקיימות שוב ושוב

טיפים להפעלה:

- אפשר לחלק את החוברת לשלושה מפגשים - פרק לכל כיתת גיל (ז, ח, ט) ואז שני פרקים משותפים לסיכום
- לתלמידים מתקשים אפשר לצמצם את משימת הכתיבה בפרק 4 לשלד משפטים במקום פסקה מלאה
- מומלץ לשלב את סימולציית הבחירות בפרק 5 כפעילות סיום לכל החוברת, אחרי שתורגלו הטיעון והדיבייט
- ניתן להעשיר תלמידים מתקדמים בכתיבת טענה נגדית נוספת או בהשתתפות כשופטים בדיבייט

חוברת תרגול – קול אחד: דמוקרטיה וזכות ההצבעה

🗳️ קול אחד – דמוקרטיה וזכות ההצבעה בשיעורי עברית

· עולים חדשים

תוכן החוברת

1. פרק 1 – שלטון העם: מה זו דמוקרטיה
2. פרק 2 – הרוב מחליט, ומה עם המיעוט
3. פרק 3 – בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד
4. פרק 4 – בונים טיעון ומתווכחים בכבוד
5. פרק 5 – בחירות בכיתה: מהלכה למעשה

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – קול אחד: דמוקרטיה וזכות ההצבעה

חוברת התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת חמישה פרקים קצרים. קוראים כל פרק, עונים על השאלות, ואז בודקים ביחד בכיתה.

📖 מילון קטן:

דמוקרטיה	שלטון העם - כל אזרח ואזרחית שותפים בהחלטות
שלטון הרוב	הכלל שההחלטה עם הכי הרבה קולות מתקבלת
עריצות הרוב	מצב שבו הרוב פוגע בזכויות של מי שחושב אחרת
זכויות המיעוט	זכויות שגם הרוב אינו רשאי לקחת, כמו שוויון וכבוד
חופש הביטוי	הזכות להביע דעה, גם כשהיא לא מוצאת חן בעיני הרוב
מידע כוזב	ידיעה לא נכונה שמנסה לעורר רגש חזק כדי שנשתף אותה מהר
שיח מכבד	התמודדות עם הטיעון עצמו, בלי לפגוע באדם שאמר אותו
הצבעה חשאית	הצבעה שאיש אינו יודע במי בחר כל אחד ואחת
טענה נגדית והפרכה	הצגת דעה מנוגדת ואז הסבר מדוע היא אינה משכנעת
קמפיין מכבד	הצגת מועמדות בלי השמצות ובלי הבטחות שאינן הוגנות

1 חלק א' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – הבנה והיכרות עם המושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה המקור של המילה דמוקרטיה?

א) עם ושלטון ב) חוק וסדר ג) מלך ועם ד) בחירה וקול

2. איפה התקיימו בחירות בעולם העתיק?

א) ירושלים ב) רומא ג) אתונה ד) ספרטה

3. מי לא השתתף בהצבעות באתונה?

א) רק ילדים ב) נשים, עבדים וזרים ג) רק זקנים ד) רק עשירים

4. מה המשמעות של אדם אחד קול אחד?

א) רק לעשירים יש קול ב) לכל אזרח ואזרחית קול שווה ג) רק למבוגרים מאוד יש קול

ד) לכל משפחה קול אחד

5. באיזו תקופה נשים קיבלו זכות הצבעה?

א) במאה ה-19 ב) במאה העשרים ג) באתונה העתיקה ד) בעתיד הקרוב

2 חלק ב' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – עקרונות הבחירות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. כלליות	___	**א.** מתקיימות שוב ושוב אחת לכמה שנים

2. שוות	___	**ב.** כל מי שהגיע לגיל ההצבעה רשאי להשתתף
3. חשאיות	___	**ג.** לקול של כל אחד ואחת אותו משקל
4. תקופתיות	___	**ד.** בהדרגה קיבלו זכות הצבעה גם מי שהודרו בעבר
5. הרחבת מעגל הבוחרים	___	**ה.** איש אינו יודע במי בחרנו

3 חלק ג' – פרק 1 • שלטון העם: מה זו דמוקרטיה – חשיבה ויישום

ענו בקצרה.

1. הסבירו במילים שלכם מדוע ההרחבה ההדרגתית של מעגל הבוחרים חשובה לדמוקרטיה.

2. מדוע חשאיות ההצבעה חשובה, ומה היה עלול לקרות בלעדיה?

3. מישהו אומר: 'הקול שלי לא ישנה כלום, אז לא אצביע'. כתבו תשובה שמסבירה לו למה הוא טועה, לפי הטקסט.

4. השוו בין הדמוקרטיה באתונה העתיקה לדמוקרטיה היום: מה דומה ומה שונה?

4 חלק ד' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – הבנת הטקסט

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כמה כסף היה בקופה?

(א) 400 שקלים (ב) 500 שקלים (ג) 600 שקלים (ד) 700 שקלים

2. כמה תלמידים רצו לקנות ציוד?

(א) 12 (ב) 15 (ג) 18 (ד) 20

3. מי טבע את המושג עריצות הרוב?

א) אפלטון ב) אלכסיס דה טוקוויל ג) אריסטו ד) תיאודור הרצל

5 חלק ה' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – הבנה נוספת

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בהצבעה בקופה הכיתתית, הרוב החליט לתרום את הכסף לעמותה בשכונה	☐	☐
2	לפי הטקסט, בשלטון הרוב לכל אחד ואחת יש קול שווה	☐	☐

6 חלק ו' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – השלמת מושגים והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. לפי דה טוקוויל, מצב שבו הרוב פוגע במי שחושב אחרת נקרא עריצות ה_____

2. חופש הביטוי הוא הזכות ל_____ דעה, גם כשהיא אינה מוצאת חן בעיני הרוב

7 חלק ז' – פרק 2 • הרוב מחליט, ומה עם המיעוט – התאמת מושגים

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. שלטון הרוב	___	**א.** הזכות להביע דעה גם כשאינה מקובלת על הרוב
2. עריצות הרוב	___	**ב.** ההחלטה שקיבלה את מרב הקולות היא שמתקבלת
3. חופש הביטוי	___	**ג.** איסור להסית לאלימות או להשפיל אדם
4. גבול לחופש הביטוי	___	**ד.** מצב שבו הרוב פוגע במי שחושב, נראה או חי אחרת

8 חלק ח' – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – הבנת הטקסט

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הכתבה על יצורים בירח שפורסמה ב-1835 התבררה כאמת מדעית	☐	☐
2	הכתבה על הירח פורסמה בעיתון בעיר ניו יורק	☐	☐
3	כיום, כדי שידיעה כוזבת תגיע לאלפי אנשים, צריך זמן רב וקשה יותר מבעבר	☐	☐
4	מידע כוזב מנסה לעיתים לעורר רגש חזק כדי שנשתף אותו לפני שנחשוב	☐	☐

9 חלק ט' – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – שלושת הצעדים ושיח מכבד

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. עוצרים	____	**א.** מתמודדים עם הטיעון ולא עם האדם
2. בודקים	____	**ב.** רק אז קובעים אם לשתף את המידע
3. מחליטים	____	**ג.** בוחרים צריכים מידע מהימן כדי להחליט נכון
4. שיח מכבד	____	**ד.** בוחנים מקור, תאריך ומקורות נוספים
5. דמוקרטיה זקוקה לאמת	____	**ה.** שמים לב לרגש ולא ממהרים לשתף

10 חלק י' – פרק 3 • בין עובדה לבדיה: חשיבה ביקורתית ושיח מכבד – יישום והבעה

השלימו את המילה החסרה.

1. לפי הטקסט, כשמתווכחים חשוב לתקוף את ה _____ ולא את האדם שאמר אותו

2. כאשר אנחנו לועגים לאדם במקום לבחון את דבריו, אנחנו מפסיקים לחשוב ומתחילים רק ל

_____

11 חלק י"א – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – מבנה הטיעון והדיבייט

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה כותבים קודם כל בפסקת טיעון?

א) הטענה שלי ב) נימוק שני ג) ההפרכה שלי ד) הסיכום

2. כמה חלקים יש בדיבייט?

א) 3 ב) 4 ג) 5 ד) 6

3. מה עושים בשלב 'שאלות הבהרה' בדיבייט?

א) כל צד שואל שאלה אחת את הצד השני ב) כל צד מדבר עוד דקה ג) השופטים שואלים שאלות ד) עוברים לנושא חדש

4. איזו מהמילים הבאות משמשת להצגת טענה נגדית בפסקת טיעון?

א) לכן ב) יש הטוענים ש ג) ראשית ד) לסיכום

5. מה עושים בשלב הסיכום בדיבייט?

א) 30 שניות לכל צד לחזק את העמדה ב) מציגים טענה חדשה לגמרי ג) שואלים שאלת הבהרה ד) מצביעים מי ניצח

12 חלק י"ב – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – בנק מילות הטיעון

השלימו את המילה החסרה.

1. לפני הצגת טענה נגדית נהוג לכתוב: 'יש ה _____ ש...'

2. כדי לחבר נימוק שני לנימוק הראשון אפשר להשתמש בצירוף 'יתרה _____ '

3. כדי לציין ניגוד בין שתי טענות אפשר להשתמש בצירוף 'לעומת _____ '

4. בשלב התגובות בדיבייט חוזרים במילים שלנו על דברי הצד ה _____ לפני שעונים לו

13 חלק י"ג – פרק 4 • בונים טיעון ומתווכחים בכבוד – כותבים ומתווכחים

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. כתבו משפט פתיחה (עמדה) לדיבייט בנושא: האם כל החלטה כיתתית צריכה להתקבל בהצבעה?

2. כתבו טענה נגדית אחת וההפרכה שלה לנושא: הרוב תמיד צודק

3. הסבירו בשניים-שלושה משפטים מדוע חשוב לחזור במילים שלנו על דברי הצד השני לפני שעונים לו בדיבייט

4. כתבו פסקת טיעון קצרה (4–6 משפטים) לפי שישה השלבים, בנושא מתוך הרשימה, למשל: חופש הביטוי חשוב יותר מנימוס

14 חלק י"ד – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – הכרת השלבים ותפקידי המועצה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כמה שלבים יש בתהליך הבחירות?

(א) שלושה (ב) ארבעה (ג) שישה (ד) עשרה

2. מי אחראי/ת לדאוג שכולם בכיתה מרגישים שייכים?

(א) יו"ר המועצה (ב) אחראי/ת חברה ואווירה (ג) דובר/ת (ד) אחראי/ת סביבה

3. מי מחלק/ת את הפתקים ושומר/ת על הקלפי ביום הבחירות?

(א) המחנך/ת (ב) המועמדים (ג) ועדת הבחירות (ד) אחראי/ת אירועים

4. מהו תפקיד ה'דובר/ת' במועצת הכיתה?

א) מארגן/ת טקסים ב) מעדכן/ת את הכיתה בהחלטות המועצה ג) מוביל/ה מיחזור

ד) סופר/ת קולות

15 חלק ט"ו – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – מהתפקידים לתהליך

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	ההצבעה בקלפי הכיתתית נעשית בגלוי, כדי שכולם ידעו למי הצביעו.	☐	☐
2	ועדת הבחירות יכולה לכלול תלמידים שהם עצמם מועמדים.	☐	☐
3	בספירת הקולות שני סופרים בודקים זה את זה כדי למנוע טעויות.	☐	☐

16 חלק ט"ז – פרק 5 • בחירות בכיתה: מהלכה למעשה – בונים ומתכננים

השלימו את המילה החסרה.

1. בכרטיס המועמד/ת יש לכתוב שם, תפקיד, _____ רעיונות, ערך מוביל וסיסמה

2. כל מועמד/ת מציג/ה בקמפיין נאום של _____ אחת

17 חלק י"ז – חזרה מסכמת – שאלות מסכמות על כל היחידה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה המשמעות של המילה דמוקרטיה?

א) שלטון העם ב) שלטון החכמים ג) שלטון החוק ד) שלטון הצבא

2. למה טוב כלל הרוב?

א) להתעלם מדעות מיעוט ב) להחליט גם כשיש דעות שונות ג) לבטל הצבעות חוזרות

ד) למנוע מהמיעוט להצביע

3. מהי הסכנה שעליה הזהיר טוקוויל?

א) שהרוב תמיד טועה ב) שיש זכויות שהרוב אינו רשאי לקחת מהמיעוט ג) שצריך לבטל הצבעות

ד) שהמיעוט צריך לשלוט

4. מה עושים לפני ששולחים ידיעה מרגשת?

א) לשתף, לבדוק, לעצור ב) לעצור, לבדוק, להחליט ג) להחליט, לשתף, לעצור

ד) לבדוק, לשתף, לשכוח

5. מה ההבדל בין לתקוף רעיון לתקוף אדם?

א) בשיח מכבד מתווכחים עם הרעיון ולא עם האדם ב) בשיח מכבד מתעלמים מהצד השני

ג) פגיעה אישית מועילה לדיון ד) אין הבדל ביניהם

6. מה בא אחרי שני הנימוקים בפסקת טיעון?

א) נימוק ראשון ב) סיכום ג) טענה נגדית ד) ההפרכה

7. מי שומר על הקלפי ביום הבחירות?

א) המחנך או המחנכת לבד ב) ועדת בחירות של תלמידים שאינם מועמדים ג) כל המועמדים ביחד

ד) אין צורך בספירה

18 חלק י"ח – חזרה מסכמת – כתיבה ושאלות פתוחות

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. הסבירו במשפט-שניים מה הקשר בין חופש הביטוי לגבולותיו, ותנו דוגמה אחת לגבול.

2. כתבו פסקת טיעון קצרה בשאלה "האם כל החלטה כיתתית צריכה להתקבל בהצבעה?" הכוללת טענה, נימוק, טענה נגדית והפרכה.

3. בחרו שלב אחד מתוך סימולציית הבחירות בכיתה (למשל קמפיין מכבד או ספירת קולות) והסבירו מדוע הוא חשוב לדמוקרטיה.

כרטיס יציאה

נסחו במשפט אחד מה ההבדל בין שלטון הרוב לבין עריצות הרוב

כתבו שני צעדים שעושים לפני ששולחים הלאה ידיעה מרגשת

מהם שני כללים שחייבים להתקיים כדי שבחירות ייחשבו הוגנות

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀